

Spájame sily pre slovenský vidiek

Sila slovenského vidieka spočíva je v jeho rôznorodosti, jedinečnosti, ľudskom potenciáli, stabilite a odolnosti. Slovenský vidiek je nositeľom národných tradícií, priestorom, v ktorom sa na základe odlišností a miestnych špecifik vznikajúcich dlhoročným vývojom, vytvorili znaky, podľa ktorých môžeme odlišiť naše regióny. Regióny, ktoré majú svoju identitu. Aj napriek tomu je vidiecky priestor voči mestským sídlam často krát spájaný so zaostalosťou či spiatočnosťou.

Existenčné problémy vidieka

Mali by sme si uvedomiť, že naše obce v súčasnosti zápasia s mnohými problémami, ktoré sa dajú nazvať existenčné. Vzhľadom na náročné životné podmienky dochádza k vysídľovaniu produktívneho obyvateľstva z vidieka do miest. Rozhodujúcim faktorom je podstatné zníženie miestnych a dopravne dostupných pracovných príležitostí. Vidiek neustále zápasi s nedokonalou transformáciou hospodárstva, kompetenciami samospráv, nevybudovanou technickou a finančnou infraštruktúrou.

Výrazným problémom súvisiacim s opúšťaním vidieka je aj samotné opúšťanie krajiny, znižovanie stavu obhospodarovateľných plôch a ich pustnutie. Pustnutie nášho dedičstva. Zmeny spôsobené týmito javmi môžeme v súčasnej dobe pozorovať na celom území Slovenska. Naša krajina nám vytvára základný životný priestor, v ktorom si uplatňujeme svoje požiadavky. Európsky dohovor o krajine definuje krajinu ako základ európskej identity, základ európskeho dedičstva. Krajina, hlavne starostlivosť o ňu, je úzko spojená so životom na vidieku. V okolitých krajinách môžeme vidieť, že vidiecky priestor má vysoký potenciál a môže byť nositeľom udržateľnej a modernej vidieckej spoločnosti na báze využívania inovatívnych postupov a uchovávaní tradícií. Aj naše dediny majú veľký pôdohospodársky potenciál, potenciál pre rozvoj miestnych a tradičných hodnôt a cestovného ruchu, pre tvorbu regionálnych produktov, služieb, remesiel a využívanie obnoviteľných zdrojov. Dôležitá je aj kvalita vidieckeho životného prostredia, na ktorú sa musíme sústrediť, ako aj posilňovanie pozícií prvovýrobcov a spracovateľov na vidieckom trhu.

Obnova vidieka

Zvyšovanie kvality života na vidieku, obnova vidieka a jeho rozvoj nie je na samospráve, jednotlivcoch, podnikateľoch, aktivistoch, záujmových skupinách. Tkvie v spoločnom úsilí všetkých týchto partnerov, na ich spolupráci a koordinácii vlastných cieľov. Na ceste za kvalitou vidieka

musíme identifikovať všetkých silných partnerov, ktorí pôsobia na vidieku, pracujú pre vidiek a vidiek je ich oblasťou záujmu. Pre vidiek je najdôležitejšia spolupráca aktérov, ktorí spoločne vytvoria projekty a programy s jediným cieľom, a tým je podpora slovenského vidieka. Najznámejším národným programom, ktorý podporuje slovenský vidiek, je Program obnovy dediny (POD), ktorý na Slovensku úspešne funguje už od 90. rokov.

Foto: Fotoarchív SAŽP

Ocenenie v súťaži o Európsku cenu obnovy dediny preberá za Dobrú Nívu vtedajšia starostka Marta Sýkorová a Branislav Krajč. Cenu odovzdávali (zľava): predseda krajskej vlády Dolného Rakúska a čestný predseda Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny (ARGE) Erwin Pröll, krajský námestník Južného Tirolska, Charles Konnen, predseda medzinárodnej jury Charles Konnen a riaditeľka ARGE Theres Friewald - Hofbauer. Slávnosť sa uskutočnila v Sand in Taufers (Taliansko) na jeseň roku 2010

Dedina roka 2009 - obec Dobrá Níva, pohľad na obec

Cieľom Programu obnovy dediny je vytvoriť ekonomické, organizačné a odborné predpoklady podpory vidieckych komunit k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o harmonický rozvoj zdravého životného prostredia, zachovávanie prírodných a kultúrnych hodnôt vidieckej krajiny a rozvoj environmentálne vhodných hospodárskych aktivít, s dôrazom na identitu a špecifiká tohto prostredia. Nositeľom POD na Slovensku je Ministerstvo životného prostredia SR. Organizáciou a odbornou garanciou POD na Slovensku bola poverená Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), ktorá poskytuje obciam poradenstvo, spracúva metodické podklady, zabezpečuje monitoring dotácií, propagáciu, osvetu, vzdelávanie, medzinárodnú spoluprácu. Súčasťou tohto komplexného programu je aj finančný mechanizmus, ktorý vo forme dotácií každoročne priamo podporuje rozvoj, obnovu a zlepšovanie kvality životného prostredia v slovenských obciach.

Súťaž Dedina roka

Neoddeliteľnou časťou samotnej filozofie programu je aj prezentácia dosiahnutých výsledkov obcí, ich konkurencioschopnosti, výnimočnosti a schopnosti prinášať inovatívne spôsoby riešenia v procese starostlivosti a svoje prostredie. V roku 1990 Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny (ARGE) zorganizovalo prvý ročník súťaže

Foto: Fotoarchív SAŽP

Foto: Fotoarchív SAŽP

Prezentácia obce Dobrá Niva, počas hodnotenia

Foto: Fotoarchív SAŽP

Dedina roka 2007 – obec Liptovská Teplička

o Európsku cenu obnovy dediny. Národnou formou tejto súťaže je súťaž Dedina roka, ktorá sa na Slovensku konala prvý raz v roku 2001.

Cieľom súťaže je preveriť úspešnosť fungovania Programu obnovy dediny na Slovensku, povzbudiť obyvateľov k aktívnej účasti na rozvoji svojho domova, zdôrazniť tradície a rozmanitosť kultúry a krajiny vidieckych regiónov, priblížiť snahy obnovy slovenských dedín európskej úrovni a upevniť postavenie vidieka v politike a spoločnosti. Hlavnou myšlienkou je zachovanie tváre a duše dediny. Od roku 2001 sme do európskej súťaže nominovali už päť národných víťazov súťaže Dedina roka, ktorí nás úspešne reprezentovali. V roku 2002 to bola obec Soblahov z okresu Trenčín, v roku 2004 Hrušov z okresu Veľký Krtíš, v roku 2006 Vlachovo z okresu Rožňava, v roku 2008 Liptovská Teplička z okresu Poprad a v roku 2010 Dobrá Niva z okresu Zvolen, ktorá zvíťazila v Dedine roka 2009.

Tento rok sa koná už šiesty ročník súťaže Dedina roka 2011. Vyhlasovateľmi súťaže sú Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenská agentúra

životného prostredia, ktorá je aj organizátorom súťaže, Spolok pre obnovu dediny a Združenie miest a obcí Slovenska. Generálnym partnerom a spoluorganizátorom súťaže je COOP Jednota Slovensko, spotrebné družstvo.

Súťaže Dedina roka sa môže zúčastniť každá obec Slovenskej republiky bez štatútu mesta, ktorá dokáže prezentovať vynikajúce a príkladné aktivity, iniciatívy uskutočnené v procese obnovy dediny a v zmysle trvalo udržateľného rozvoja vidieka. Súťažiaci obce musia prezentovať komplexne vykonávaný rozsah obnovy dediny v hodnotených oblastiach, pričom ciele by nemali byť plnené iba obecným úradom ale aj ďalšími partnermi (občania, organizácie, podnikatelia, mikroregionálne a verejno-súkromné partnerstvá). Na dosiahnutie cieľov vo vybraných oblastiach musia mať obce k dispozícii koncepčné dokumenty vypracované na princípe udržateľného rozvoja a charakterizované víziou, fantáziou a odvahou, musia dosahovať ciele dlhodobou úspešnými metódami a stratégiami, ako sú zvýšené vlastné iniciatívy a účasť obyvateľstva, dialóg politikov, expertov a vlastníkov s obyvateľmi, zvláštny dôraz je kladený na kooperácie v susedskom a komunálnom partnerstve.

Víťazná obec v európskej súťaži

Víťazná obec získa titul Dedina roka 2011 a právo reprezentovať Slovenskú republiku v európskej súťaži o Európsku cenu obnovy dediny 2012. Okrem titulu Dedina roka sa v súťaži udeľujú ocenenia v kategóriách Dedina ako hospodár, Dedina ako maľovaná, Dedina ako klenotnica, Dedina ako pospolitosť, Dedina ako partner, Dedina ako hosťiteľ, Dedina ako záhrada, ako aj ďalšie mimoriadne ocenenia. Všetky ocenené obce získajú vecné a finančné odmeny.

Tohtoročné motto európskej súťaže je *Budúcnosti na stole*. Je to slogan, ktorý symbolizuje aj poslanie našich obcí, byť súčasťou budúcnosti Európy. Verím, že aj tento ročník súťaže bude taký úspešný ako minulé, a spoločne nájdeme víťaza, ktorý bude odovzdávať myšlienky rozvoja vidieka a obnovy dediny na Slovensku a bude nás úspešne reprezentovať na európskej úrovni.

Podrobné informácie o súťaži, ako aj pravidlá a termíny nájdete na oficiálnej stránke Programu obnovy dediny a Súťaže dedina roka www.obnovadediny.sk. Súčasťou súťaže bude aj internetové hlasovanie o „naj“ obec na stránkach www.e-obce.sk.

Ing. Martin Lakanda
riaditeľ Centra tvorby krajiny, environmentálnej výchovy a vzdelávania
SAŽP a manažér súťaže

Foto: Fotoarchív SAŽP

Dedina roka 2009 – obec Dobrá Niva